



Պարույր Սևակ

Հավատարմությունը սրտի արատ չէ

4

16

Եվ չվախենա՞ս:
Ո՞նց չվախենաս,
Երբ քո մարմինը -
Գուցե ի ծնե -
Պատված է՝
տեղ-տեղ
Դալկությամբ ձնե.
Տեղ-տեղ՝
կապույտով -
Օվկիաններ ու ծով.
Իսկ քո շատ տեղին՝
Մահացու դեղին -
Խոցերի նման թարախակարմիր
Քեզ այլանդակող քանի՛ անապատ,-
Մի տգե՛ղ մարմին՝
Կապտադեղնապատ:
Բայց մի՛ սրտնեղիր:

Վաղը կամ մյուս օր,
Երբ որ իմ հզոր
Ձեռքերի առաջ պիտի տեղի տան
Գաղտնասեր նյութի թաքուն դեղատան
Ամենակարող պահարանները,
Միամիտ եղիր,
Որ ես կրթուժե՛մ
Քո մեծ ու փոքր Սահարանները՝
Ահեղ Բնության դաժան պըճեղի
Բոլո՛ր հետքերը -
Քո խոր վերքերը,
Թունոտ ու լեղի
Խոցերը դեղին:
Կրթուժե՛մ:
Վկա՛
Այն Կարա-Կումը,
Ուր վարակում է
Արդեն կանաչը,
Ուր բարակում է
Անվերջ դեղինը
Եվ - մեկ էլ տեսնես -
Կար... ու էլ չկա:
Կրթուժե՛մ:
Վկա՛
Այն տափաստանը,
Որ պապակվել է դարեր շարունակ
Ու հետն էլ՝
Սովյալ անունն է կրել,
Իսկ հիմա այնտեղ -
Ծփուն արտերի մի անդաստան է,

Որ երկրի բոլոր գործագուրկներին
Կարող է մենակ կուշտ կերակրել...

17

Քեզ հույս եմ տալիս,
Անկեղծ խոստանում,
Որ քեզ,
Միրելի՛ս,
Չե՛մ թողնի, գնա,
Բայց դարձյա՛լ լալիս,
Չես հանգրստանում:
Եվ քիչ է մնում,
Որ չհասկանամ:
Բայց հանկարծ - այնպես պարզ եմ հասկանում,
Թե ինչո՞ւ բնավ խոսքի չես գալիս,
Թե ի՞նչն է, որ քեզ հանգիստ չի տալիս:
Չէ՞ որ, իսկապես, այնպե՛ս կուգեի
Լինել անկրճիո
Եվ առանց քաշի,
Որ մեր մարդկային այս մաշկը թըշվառ,
Որ մեր խեղճ կաշին
Անվերջ չըքաշի,
Չըտանի դրժվար
Ա՛յն ծանրությունը,
Որ բնավ չունեն
Այս Լուսին կոշված բոլոր լըրբերը.
Ա՛յն ծանրությունը,
Կշիռն ու բեռը,
Որից գրկվելու,

Որից փրկվելու
Վառ անըրջանքից լուռ կրկոցվելով՝
Բարակ ասեղի կետեր են դառնում
Իմ խեղճ բիբերը:
Սակայն...
Ի՛նչ արած.
Դե՛հ, սերը սեր է -
Լավ ես, թե վատ ես՝
Ես եմ քո տերը.
Դարձյալ չե՛ն լքի
Ու չե՛ն հեռանա՝
Կըշռագրկումի հույսով տարվելով:
Դարձյալ չե՛ն լքի
Ու չե՛ն հեռանա՝
Այնքանով գոնե մխիթարվելով,
Թե անկըշռության այդ զգացումը
Դու քնիս մեջ ես երբեմն ինձ տալիս:

18

Սակայն դու էլի չես հանգրստանում:
Հասկանում եմ քեզ... մի վերջի՛ն անգամ:
Հասկանում -
և ի՛նչ.
Ահա մի բուպե
Միրտըս սկըսեց կրկին տրրուփել
Իր քենով նախկին
Ու հին շարությամբ՝
Առանց նորօրյա խղճահարության:
Վերըստին ահա մտաբերեցի,

Որ պսակելիս շհարցըրեցին.

-«Որդյա՛կ իմ, տե՞ր ես»:

Չհարցըրեցին,

Բայց ես հասկացա,

Որ եթե հետո

Խուլ լինես ու կույր,

Դառնաս կոնդ ու թույլ՝

Քեզ,

Ինչպես որ կաս,

Պիտի ընդունեմ -

Է՛լ քեզ լքելու իրավունք չունեմ:

Հետո, իսկապե՛ս, համբացար հաճախ,

Եվ նույնքան անգամ նաև խլացար.

Ով քո օգնական ձեռքին էր նայում՝

Դու ժլատորեն նույնիսկ զլացար

Դատարկ խոսք ասել քաջալերումի,

Ով արժանի էր սրտաբուխ ներման՝

Ոչինչ չարժեցող մի բառ ներումի...

Նաև կա՛ղ եղար -

Միջնադարներո՛ւմ,

Երբ դար էր տևում քո ծանր տարին...

Եղար նաև կույր,

Հիմա էլ հաճախ

Խառնում ես աջ-ձախ

Եվ չար ու բարի.-

Ում տեսնել է պետք՝

Դու չես նկատում.

Ում սիրել է պետք՝

Նրան ես ատում.

Ում պետք է ատել՝

Ամենից հաճախ
Միրով ես պատում,
Տալիս ես շոյանք.
Ում պետք է խոյանք՝
Նրան ոտնում ես.
Ում գրկել է պետք՝
Նրան գետնում ես.
Անարժաններին՝
Հասցրնում փառքի,
Արժանավորին՝
Մուրողի պարկի...
Իմ սրտից հիմա արյուն է կաթում,
Արդար չարությունն ինձ մշուշում է:
Երբ շուգելով իսկ՝
Դարձյալ հիշում եմ,
Որ կյանքիդ համար կյանքը վտանգած
Ինքնագոհ քաջին
Չգիտեմ ինչու
Ջրրկում ես հանկարծ իր գորեղ աջից.
Փրրկել ուզողիդ
Գամում ես խաչի.
Խաբվում ես հաճախ հուղայող պաչից.
Շոյված խոսքերից կեղծավոր բիճի՝
Կյանքից ես գրկում ուղղամիտ լաճիդ.
Դրախտի հույսով՝
Ջրրկվում ես նաև
Քեզ կերակրող խոփից ու մաճից.
Ու չես տարբերում
Պանիրը՝ գաջից.
Հառաչը՝ հաչից,

Ծաղիկը՝ դաջից...
Միջակությունը մետրաչափ շինած
Ու սուր մրկրատով ինքրդ քեզ գինած՝
Դու այդ քո մետրով-արշինով-գագով
Չափում ես մարդկանց
Եվ այնպե՛ս խուզում,
Որ նրանք դառնան... հավասար գագոն:
Եվ ո՛նց է ուզում
Մրկրատը քո սուր -
Մինչևիսկ առանց թույլ ավստասանքի -
Որ կյանքի թավոտ անտառը դառնա
Չափված ու ձևված մի... զբոսայգի...
Ու ճիշտ այդպես էլ՝
Հաճախ քեզ համար
Մե՛կ է
Մանվածքի բարակն ու հաստը...
Եվ չես ընդունում շողշողուն աստղը -
Գերադասում ես աստղակույտ - բագումք...
Եվ ի՞նչ ես շինել քեզ համար լոզունգ՝
Ինչո՞վ ես դու քեզ շարունակ գինել:
Ինչո՞վ,
Եթե ոչ միշտ նույն... խոստումն՝վ,
Որ սակայն տարբեր կերպ է ընդունել -
Մերթ կոչվել է նա
Նիրվանա
Ու մերթ՝
Դրախտ ու ջեննեթ...
Եվ մութ խորքերում քո անձավների
Առավել սակավ,
Քիչ կա ավելի

Կրծնոված ոսկոր վայրի կենդանու,
Քան թե քո մթին բանտ ու զնդանում...
Ծնունդ-սնունդ ես հազար բռնակալ
Ու... թույլ չես տալիս,
Որ այդ բառն անգամ
Գեթ հնչի:
Օ, չէ՛.
Ստիպում ես դու
Աստվա՛ծ էլ կոչել...
Այսքանից հետո՛
Ո՞նց շրսարսափես,
Ինչպե՞ս շրդողաս,
Երբ քեզ -
Վերջապե՛ս -
Կարող եմ լքել՝
Ձգել -
Հեռանալ,
Քո ամե՛ն տեսակ բեռից վերանալ
Եվ ընկերանալ երջանկությանը -
Տիրանալ հիմա ուրի՛շ մի բախտի:

19

Բայց դեմ եմ կանգնում իմ ցանկությանը:
Ո՛չ,
Մինչև անգամ այսքանից հետո՛
Դարձյա՛լ չեմ դիմի ես արտագաղթի:
Սեղմ շրթունքներիս՝
Սուր ճիչեր թառած,
Սրտիս մեջ՝

Լիքը բողոք ու հառաչ,
Դարձյա՛լ չեն լքի
Ու չեն հեռանա,
Բայց...
Դու էլ հիշի՛ր,
Էլ մի՛ մոռանա,
Որ հիմա պիտի քեզ խելո՛ք պահես -
Ո՛չ թե երևաս հնագանդ ու հեզ,
Ո՛չ էլ կոտրված իմ սիրտը շահես,
Այլ -
վերջ տաս բոլոր շարությունների՛դ...
Հիշի՛ր, որ տե՛րդ եմ,
Եվ ո՛չ թե գերիդ:
Վերին օվկիանոս ու երկնային ծով
Արդ բաց են իմ դեմ.
Կարող եմ արդեն
Վաղը կամ մյուս օր,
Անվախ-անվարան,
Հանգիստ ճամփորդել
Կամ գնալ այնտեղ,
Ինչպես որ այսօր -
Ուղեգիրներով -
Ծովափ են գնում:
Կամ առողջարան:
Կրգնա՛մ...
Եվ իմ մարմինը հոգնած
Կրթրջեմ հրի անձրևի ներքո -
Չե՛մ վերադառնա հին խոց ու վերքով...
Կազատվեմ գուցե թաքուն դողերից -
Արևների մեջ ես ինձ կրսուզեմ...

Կրնդունեն ցնցող բուժիչ շողերի -
Մաշված ջրդերս թերևս բուժեն...
Մի երկնաշարժից ցած կիջնեն փութով,
Եվ այս անգամ էլ անտունս ու ձրի,
Չրհամարելով բնավ անվայել՝
Մեկ այլ մոլորակ կրնաստեն շուտով
Եվ, խիղճրս հանգիստ, կըտրամվայեն
Կանգառներից գուրկ հսկա մարշրուտով...
Իմ հիացագին ապշած աչքերին
Կըշողան բոլոր կրակներն այն ծով,
Որ տեսնում էր իմ Չորդանո քեռին
Մըսակեր հրի
Բոցերի միջով...
Եվ աշխարհներն այն տիեզերական,
Որոնց մասին է հորեղբայրս ասել՝
«Բայց... պտըտվում են», -
Աշխարհներն այդ նույն
Թե ինձ՝
լողորդիս,
Վտանգի պահին հեռվից փարոսեն,
Ապա մոտիկից՝
Ինձ ընդունելով,
Օրորեն պիտի՝
Որպես կարուսել...
Իմ տեսածներից ես կըզարմանա՞մ,
Թե՞ հիանալով ապշած կըմնամ,
Ու դրանից էլ
Ես էլ միգուցե
Քայլեն ծուռումուռ,
Ոլոր ու մոլոր,

Ինչպես քայլում է մի ինչ-որ Սիրիու...
Բայց ինչ էլ լինի՝
Չե՛մ մնա այնտեղ,
Դարձյալ ե՛տ կրգամ
Եվ իմ շուրթերին
Ես ներողության խոսքեր կրբերեմ,
Որ ամոթահար-քրրտնած սրվոեմ
Քո՛ ոտքերի տակ՝
Միակ տիրուհո՛ւս...
Ու եթե քեզնից
Կամ -
Ավելի շուտ -
Չար փորձությունից լինի հրաման,
Եվ վերևներում
Ես -
Լայկայի պես -
Նույնիսկ սատկեմ էլ՝
Ես քե՛զ կըճամփեմ սրտիս գարկերը -
Սըրտիս գարկերի կարդիոգրաման...
Իսկ եթե մնամ ես ողջ ու առողջ,
Նույնիսկ կազդուրվեմ,
Ինչպես այնպիսի՛ առողջարանում,
Որ անճարին է նույնիսկ ճար անում,
Ապա
Ծիրկաթնի հըսկա կամուրջին՝
Կանգառում վերջին,
Իմ կոշիկներից թափ կտամ փոշին տիեզերական
Ու երթագծով վար ընկնող աստղի,
Անօդ անհունի և օդի միջով,
Կըստուրամ կրգամ:

Ու եթե իրոք խելքրդ հավաքես,
Այնժամ, հավատա՛,
Ինքս էլ կօգնեմ քեզ,
Եվ գիտե՛ս
ինչո՛վ:

20

Վերին օվկիանոս
Ու երկնային ծով
Արդ բաց են իմ դեմ:
Այստեղից այնտեղ
Մեքենայություն ես կարտահանեմ
Ու կրներմուծեմ նոր մեքենաներ:
Ես կարտահանեմ սև միտք ու խավար
Ու կրներմուծեմ նույնչափ... սև խավիար:
Ամենայն սիրով ես կարտահանեմ
Կարճամիտ հավկուր-հավատեսների
Ու ոչխարային լավատեսների
Ե՛վ կույր հավատը,
Ե՛վ հեզությունը՝
Ուժից վեր բեռից միշտ շտապելու
Եվ ոչ թե մեջքից ներքև թափելու
Այդ մարդկայնացած հին իշությունը,
Եվ կրներմուծեմ դրա փոխարեն
Լուրջ բաղդատելու
Ու պաղ դատելու
Հավետ անվրտանգ ա՛յն գժությունը,
Ուր կատաղության նշո՛ւյլ իսկ չկա,
Ու մոլեգնության մի շո՛ւղ իսկ չկա,

Ուրեմըն՝ չկա շընչի՛ն իսկ առիթ գգուշանալու,
Սակայն -
Չըգիտես, թե ինչի՞ համար -
Լուրջ բաղդատելու
Ու պաղ դատելու
Հավետ անվըտանգ այդ գժությունը
Ենթակա է միշտ... մեկուսացումի,
Եվ այն էլ -
Այն էլ... ո՛չ գժանոցում,
Չէ՛ (երանի չէ՛ր)...
Ես կուզենայի
Եվ առևտրի մի էժանացում,
Որով ճար լիներ
Այս չար աշխարհի հերը անիծել -
Մի նոր ու խորունկ հավատ ստանալ՝
Դառնորեն կորած հույսերի գնով,
Սառը վաճառել՝
Ու ջերմ ստանալ դրա փոխարեն.
Խառնը վաճառել՝
Ու սերմ ստանալ -
Հատի՛կ-հատի՛կ սերմ.
Եվ ճառ վաճառել՝
Ու ճար ստանալ...
Ես կուզենայի -
Մեփական անձիս ի գործածություն
Պըղտորված ջրում ուռկան գցելու
Քիչ փորձվածություն,
Երբեք չգործած հանցանքիս դիմաց՝
Փոքր-ինչ թողություն,
Եվ հեշտ կապկելո՛ւ

Ու թութակելո՛ւ
Մեծ կարողություն...
Ու ներմուծելով Էժանության միտք՝
Կարտահանելի տեղը մտքերի ճոխ Էժանություն:
Կարտահանելի և չարդարացվող նոր դաժանություն,
Որ դրա դիմաց ձեզ բավարարեն
Լայնասրբտությա՛մբ,
Խրդճո՛վ,
Գթությա՛մբ՝
Թեկուզ դա թվա ինչքան հնացած,
Նույնքան միամիտ:
Ե՛ս,
Որ լոկ ունեն
Կիսով քայքայված մի տրնտեսություն՝
Տիեզերական շուկա կրտանեն
Կարի՛ք,
Հո՛գս առատ,
Պակասություննե՛ր,
Որ տեղն ստանամ
Հոգս ու կարիքի քիչ պակասություն.
Եվ հակասության լուծումի հույսով՝
Ես կարտահանեն
Կարծիք ու փորձի,
Խոսքի և գործի
Չարմանահրաշ մի հակասություն...
Բայց...
Մինչև անգամ դիցուք վիզայի հարց էլ չլինի -
Եվ դյուրին լինի հա՛ գնալ ու գալ
Տիեզերական փակ սահմաններով,-
Բայց չէ՞ որ մեկ է.

Սատանա՛ն տանի,
Ախար ո՞վ ինձ հետ առևտուր կանի
Խիստ անհավասար այս պայմաններով:
Եվ այս պատճառով
Ես ինձ չեմ զգում ինչ-որ պետություն,
Մնում եմ նորից ես անհատ մի անձ՝
Ինչքան որ անուժ,
Նույնքան էլ միանձն,
Ու դուրս չըգալով՝
Մնալով այստեղ,
Ահա -
անհատ՛ւյց -
Ուղարկում եմ ես Երկրի շորսքուր՝
Կախյալ ու անկախ,
Հրսկա և փոքրիկ ամե՛ն պետություն,
Խորունկ սիրելու և չդրժելու մի վարպետություն
Ու հետն էլ -
Ոչ թե իբրև սուտ ռեկլամ,
Այլ մի ակնառու պարզ ցուցադրում -
Ես սե՛ր եմ ցրում՝
Հորդ ողողելով
Ու հեղեղելով
Համաշխարհային դատարկված շուկան -
Ունիվերսալներ,
Խանութ ու դուքան...
Ինչպես որ շոգից անվերջ բարակող
Առվակի ջուրը բանդից են կապում՝
Ճիշտ այդպես էլ ես
Հիմա բարության
Որքան անվնաս,

Նույնքան վարակող
Մի բացիլային հորդ հոսք են թափում
Կեսլի-կեսթափուր
Մարդկային սրբտում,
Հանդում ու արտում,
Օդ-մթնոլորտում:
Եվ ամեն կարգի՝
Բաց ու բերանփակ,
Խորունկ ու տափակ,
Թե՛ մարդկայնության հրում թրծըված,
Թե՛ վառ հնոցից հում-հում վերցըված
Ամեն՝ն անոթում
Հիմա տեղում են,
Հիմա հեղում են,
Նույնիսկ մղում են
Խոր մարդկայնությո՛ւն...
Ձեզ իմ հասցե՞ն է գուցե հարկավոր.
Ինչո՞ւ եք քաշվում -
Խընդրե՛ն, ի՛նչ կա որ.
Դա պիտի գրտնի
Չավակը՝
Իր մոր,
Թորը՝
Իր տատի,
Միրահար տղան՝
Միրածի սրբտում,
Մեծատառ Մարդը՝
Իր նման Մարդու,
Եվ մյուսներդ էլ -
Հեռու եք արդյոք,

Թե մոտ հարևան՝
Խընդրեն.
Կարող եք հասցեագրել.
«Այստեղ,
Հողագունդ,
Քաղաք Երևան,
Այն խելատ Մարդուն,
Որ շաղ է տալիս
Սիրո թարմությո՛ւն -
Հավատարմությո՛ւն...»:
11-15.IV,
3-21.V.1959թ.
Մոսկվա